

mener, som relationerne mellem stat og organiserede (økonomiske) interesser udgør.

Dermed er der også lagt op til en positiv vurdering af den udvikling i den korporative teoridannelse, som disse to bøger udtrykker. Navnlig afgrænsningen af teoriernes genstandsfelt til en »middle-range« teori, der vedrører bestemte relationer mellem organiserede interesser og staten, kan medvirke til en frugtbar teoretisk udvikling. For én, der ikke er en del af den »Korporative Internationale«, kan den megen tale om forskydningen fra makro- til meso- og mikro-niveau godt undre lidt: jeg har svært ved at forestille mig, hvorledes teorielementer kunne udsættes for en empirisk konfrontation uden at måtte relateres til et sektorniveau. Opdelingen i makro-, meso- og mikro-niveau kan derfor være relevant som et udtryk for »policyscope«, men bør nok ikke tillægges den teoretiske vægt, den får her. Behovet for en mere afklaret og eksplicit statsteori er markant og bliver da også påpeget flere gange af Cawson. Med det spor, som Cawson her har påbegyndt, vil det være muligt at relatere teorierne om korporatisme til andre teorielementer, som fokuserer på den politiske proces, for eksempel teorier om segmentering og sektorisering. I denne forbindelse er det vigtigt at fastholde, at en af styrkerne ved den korporative teoridannelse, som den optræder her, er sammenkædningen af input- og outputfaktorer. Dette aspekt fremhæves af Cawson ved at inkludere fusion af repræsentation og implementeringen i definitionen af korporatisme. Endelig skal det påpeges, at analyser af de gensidige relationer mellem den bureaukratisk-korporative og den parlamentarisk-legislative indflydelseskanal og dermed i sidste ende mellem korporatisme og demokrati er afgørende for en bredere forståelse af, hvad korporatismen er for et fænomen.

Peter Munk Christiansen
Institut for Statskundskab

Jens Dahl, *Arktisk selvstyre – historien bag og rammerne for det grønlandske hjemmestyre*, København: Akademisk Forlag, 1986, 216 s., 148,00 kr.

For første gang siden Hjemmestyrets indførelse i Grønland i 1979 foreligger der nu med Jens Dahls bog: *Arktisk selvstyre – historien bag og rammerne for det grønlandske hjemmestyre*, en samlet fremstilling af erfaringerne med Hjemmestyret som politisk og økonomisk magtfaktor i lyset af Grønlands indre samfundsudvikling.

Bogen består af fem hovedafsnit. Det første afsnit beskriver Hjemmestyrets historiske baggrund i forskellige – delvis overlappende – faser, gennem hvilke grundlaget for bogens efterfølgende afsnit bliver introduceret. Afsnittet beskriver i korte træk udviklingen frem til 1950, hvor Grønland har oplevet den første integration med den omkringliggende verden, og derefter »afkolonialiseringens« første fase fra omkring 1950 og frem til landsrådsvalget i 1971, hvor den nye grønlandske elite træder frem på Grønlands politiske arena og opnår støtte til et opgør

mener, som relationerne mellem stat og organiserede (økonomiske) interesser udgør.

Dermed er der også lagt op til en positiv vurdering af den udvikling i den korporative teoridannelse, som disse to bøger udtrykker. Navnlig afgrænsningen af teoriernes genstandsfelt til en »middle-range« teori, der vedrører bestemte relationer mellem organiserede interesser og staten, kan medvirke til en frugtbar teoretisk udvikling. For én, der ikke er en del af den »Korporative Internationale«, kan den megen tale om forskydningen fra makro- til meso- og mikro-niveau godt undre lidt: jeg har svært ved at forestille mig, hvorledes teorielementer kunne udsættes for en empirisk konfrontation uden at måtte relateres til et sektorniveau. Opdelingen i makro-, meso- og mikro-niveau kan derfor være relevant som et udtryk for »policyscope«, men bør nok ikke tillægges den teoretiske vægt, den får her. Behovet for en mere afklaret og eksplicit statsteori er markant og bliver da også påpeget flere gange af Cawson. Med det spor, som Cawson her har påbegyndt, vil det være muligt at relatere teorierne om korporatisme til andre teorielementer, som fokuserer på den politiske proces, for eksempel teorier om segmentering og sektorisering. I denne forbindelse er det vigtigt at fastholde, at en af styrkerne ved den korporative teoridannelse, som den optræder her, er sammenkædningen af input- og outputfaktorer. Dette aspekt fremhæves af Cawson ved at inkludere fusion af repræsentation og implementeringen i definitionen af korporatisme. Endelig skal det påpeges, at analyser af de gensidige relationer mellem den bureaukratisk-korporative og den parlamentarisk-legislative indflydelseskanal og dermed i sidste ende mellem korporatisme og demokrati er afgørende for en bredere forståelse af, hvad korporatismen er for et fænomen.

Peter Munk Christiansen
Institut for Statskundskab

Jens Dahl, *Arktisk selvstyre – historien bag og rammerne for det grønlandske hjemmestyre*, København: Akademisk Forlag, 1986, 216 s., 148,00 kr.

For første gang siden Hjemmestyrets indførelse i Grønland i 1979 foreligger der nu med Jens Dahls bog: *Arktisk selvstyre – historien bag og rammerne for det grønlandske hjemmestyre*, en samlet fremstilling af erfaringerne med Hjemmestyret som politisk og økonomisk magtfaktor i lyset af Grønlands indre samfundsudvikling.

Bogen består af fem hovedafsnit. Det første afsnit beskriver Hjemmestyrets historiske baggrund i forskellige – delvis overlappende – faser, gennem hvilke grundlaget for bogens efterfølgende afsnit bliver introduceret. Afsnittet beskriver i korte træk udviklingen frem til 1950, hvor Grønland har oplevet den første integration med den omkringliggende verden, og derefter »afkolonialiseringens« første fase fra omkring 1950 og frem til landsrådsvalget i 1971, hvor den nye grønlandske elite træder frem på Grønlands politiske arena og opnår støtte til et opgør

med den danske grønlandspolitik. Herefter beskrives »*Det store spring fremad*« i perioden 1971-75, hvor en række afgørende begivenheder fandt sted – nedlæggelsen af Qutdligssat, EF-afstemningen, olieboringerne i Davis-strædet ud for Sisi-miut, og endelig – hvad der blev kulminationen i dette »spring« – dannelsen af Siumut ved årsskiftet 1974-75. Endelig behandles afkolonialiseringens anden fase fra ca. 1971-79, der adskiller sig fra den første fase (1950-71) ved at det politiske initiativ, der i første fase lå i hænderne på den danske kolonimagt, nu i anden fase gik over til den grønlandske elite.

Jens Dahl konkluderer dette første hovedafsnit med at fremhæve betydningen af de forskelle, der karakteriserer perioden i 1950'erne og 1960'erne, fra den periode, der fører frem til Hjemmestyrets dannelse i 1979. Hvis man – som blandt andet Steen Folke og mange andre – indskrænkedes sig til at mene, at Hjemmestyret kun var en strukturel og administrativ reorganisering af den danske kolonialisme i Grønland, hvis formål i det væsentlige var at rationalisere kolonistytet og tage vinden ud af den voksende grønlandske modstand, kommer man efter Jens Dahls vurdering til at overse betydningen af Grønlands egen indre udvikling. Jeg er helt enig i denne konklusion.

Det andet hovedafsnit handler om den politiske dominans i Grønland – først og fremmest Siumut. Jens Dahl gennemgår her Siumuts historie, dets politiske program og ideologi, samt dets første mærkesager. Derefter følger en tilsvarende gennemgang af Atassut og Iniut Ataqtigiit (IA), der i forhold til Siumut kom til at udgøre henholdsvis højrefløjen og den ideologisk orienterede venstrefløj. Jens Dahl fremhæver, at introduktionen af politiske »partier« (eller partiforberejede grupper) i høj grad var medvirkende til at samle Grønland som en politisk national enhed, *selvom* personvalg spillede – og fortsat spiller – en væsentlig rolle i det politiske liv, og *selvom* den politiske organisering i vid udstrækning også var inspireret fra Danmark.

Afsnittet er som helhed godt illustreret med oversigter og tabeller, der viser stemmefordelingen ved valgene helt frem til 1984 – men alligevel savner jeg især omtale af to forhold, som ville være værdifulde bidrag til analysen. For det første er der efter min vurdering ikke gjort tilstrækkeligt ud af at undersøge partiernes vælgerbasis. Om sådanne oplysninger overhovedet er tilgængelige véd jeg ikke, men skal man anvende den politiske organisering i en politisk-økonomisk analyse af Grønland, må man *enten* kunne påvise partiernes klassesærligheder *eller* også påvise, at klasseanalysen ikke er nogen egnet ramme for beskrivelsen af udviklingen i Grønland, og i stedet forklare hvorledes man da må forstå partierne som udtryk for politisk organisering. Det antydes, at partidannelserne hovedsageligt var ideologisk begrundet i opgør med afhængighedsforholdet til Danmark, men det kan ikke alene forklare, hvorfor stemmerne fordelte sig som de gjorde i de forløbne valg, og kan især ikke begrunde den betydning, partierne får i det senere parlamentariske spil i Landstinget.

Dette leder mig over til den anden indvending. Jeg savner nemlig her en redegørelse for udviklingen af den grønlandske parlamentarisme. Da man i Hjemmestyrekommissionen »modellerede« det grønlandske Landsting, lod man spørgsmålet om indførelse af »parlamentarisme« med adgang til formulering af mistil-

lidsvota og udskrivning af nyvalg stå åbent, fordi det dengang endnu var uvist, hvorledes partisystemet ville udvikle sig. Det er imidlertid klart, at et sådant »parlamentarisk system«, som vi kender det fra de repræsentative demokratier i Vesten, netop forudsætter tilstedeværelsen af politiske partier, som formidler hver enkelt samfundsgruppes (eller klassers, om man vil) fælles økonomiske og politiske interesser op i den politiske overbygning, som de folkevalgte lovgivende forsamlinger udgør. Et parlamentarisk system forudsætter med andre ord, at det udøvende organ (altså landsstyret i Grønland) udspringer af Landstinget som politisk gruppe, der nok skal varetage samfundets tarv som helhed, men som på den anden side er bundet af et politisk program, der repræsenterer bestemte klasse- eller gruppeinteresser, og som Landsstyret i givet fald kan væltes på. Det er således styrkeforholdet mellem samfundets grupper/klasser, der til enhver tid bestemmer hvem (= hvilket parti), der besidder regeringsmagten; derfor kan et parlamentarisk system simpelthen ikke fungere, hvis Landstingets og Landsstyrets medlemmer kun er valgte i kraft af deres person og kan stemme frit fra sag til sag – uafhængigt af bestemte samfundsmæssige interesser. Heri ligger forklaringen på, at for eksempel the Legislative Assembly i Northwest Territories, hvor man ikke kender til partidannelser – eller for den sags skyld et kommende Nunavut Legislature eller et »Sameparlament« – aldrig kan få samme funktion som det grønlandske Landsting, som ellers har været det ideologiske og organisatoriske forbillede i både Canada og Norge.

Det tredje hovedafsnit beskriver meget kort nogle vigtige forhold i udvalgs- og kommissionsarbejdet forud for Hjemmestyrets indførelse samt nogle interessante iagttagelser af fordelingen af kreds- og tillægsmandater ved landstingsvalgene. Endvidere beskrives nogle af hovedproblemerne i kompetencefordelingen mellem Danmark og Grønland, og i råstofordningen, jfr. hovedafsnit 4, hvor der henvises til Karen Marie Pagh Nielsens, Jerome Davis' og Finn Breinholt Larsens overordentlig tankevækkende afhandling fra 1984 om den offentlige styring af olie- og gasaktiviteter i Grønland.

Skal jeg specielt fremhæve noget fra dette hovedafsnit må det blive diagrammet over Hjemmestyrets administration (fig. 4, s. 116), der viser Hjemmestyrets funktioner og institutioner. Dette diagram er nyttigt, især fordi der mig bekendt ikke andetsteds er udarbejdet en tilsvarende oversigt, der så klart og enkelt – og ajourført! – viser Hjemmestyrets struktur.

Sammenfattende kan man om bogens første tre afsnit sige, at de tilsammen lægger op til dét som ubestrideligt er bogens indholds- og kvalitetsmæssige tyngdepunkt, nemlig de to sidste hovedafsnit om »Hjemmestyrestaten« og Grønland under Hjemmestyret.

Det fjerde hovedafsnit handler som nævnt om den grønlandske stat, eller – med Jens Dahls udtryk – »Hjemmestyrestaten«. Der påstås ikke hermed, at Grønland er en selvstændig stat i traditionel forfatningsretlig og folkeretlig forstand – tværtimod. Det understreges meget klart, at Grønland er en »partiel stat«, hvor store dele af statsapparatet, statsfunktionerne og magtgrundlaget fortsat er på danske hænder – men hvor Hjemmestyret på den anden side i meget vid udstrækning er blevet sikret den politiske magt over egne (indre) anliggender. Hjemmestyret er

en statslig mellemform, der markerer overgangen fra kolonistatus til folkeretlig selvstændighed, og som omfattes af de internationale regler om selvbestemmelse for ikke-selvstyrende områder. Mellemformen er et andet udtryk for, at Hjemmestyret så at sige skal tjene to herrer: nemlig både den danske stat og det grønlandske samfund på sine betingelser; og derfor også har to forskellige funktioner: nemlig både fastholdelse af den danske stats indflydelse (både politisk og økonomisk) i en ændret form, og opfyldelse af den grønlandske befolknings krav om større selvstændighed.

Enhver der har forsøgt at analysere Grønlands politiske udvikling i nyere tid må have følt behovet for at etablere en teoretisk ramme inden for hvilken den stedfundne udvikling og de konstaterede tendenser kunne forklares og fremskrives. Mig bekendt har ingen – førend Jens Dahls bog udkom – haft held til at opstille og anvende en sådan ramme, og netop heri ligger bogens store fortjeneste, jfr. iøvrigt Ove Johansen i *Politica*, 10. årgang nr. 3, 1978, s. 124-147. Hermed er ikke sagt, at en sådan ramme nu foreligger fuldt og færdigt udarbejdet; det fortjenstfulde ligger i, at der nu med bogen er fremkommet et mere omfattende og anvendeligt bud på en sådan ramme. Dette bud er følgende. Gennem de sidste 15-20 års imperialismeteoretiske forskning i forholdet mellem center og periferi (kolonimagter og kolonier) er der efterhånden fremkommet en række hovedteser som karakteriserer dette forhold, herunder navnlig kolonimagternes økonomiske dominans over koloniernes økonomi; koloniernes karakter af overgangssamfund; en diffus klassesdannelse i kolonierne og heraf følgende svagt funderede politiske systemer; samt det overudviklede administrative statsapparat i kolonierne.

Jens Dahl fremhæver det selvfølgelig i, at disse imperialismeteoretiske »landvindinger« ikke umiddelbart kan overføres og anvendes på Grønland – forskellene mellem de samfund der har dannet grundlag for disse analyser i den tredje verden på den ene side, og Grønland på den anden, er jo så åbenbare. Men selvom man tillige fremhæver de forskelle der således karakteriserer forholdene i den tredje verden og Grønland, så er det alligevel bemærkelsesværdigt, at der trods alt synes at være mange fælles træk. Spørgsmålet er med andre ord, om der, alle forskelle til trods, alligevel er mening i at prøve at hente inspiration fra de seneste imperialismeteoretiske resultater og metoder når man skal forsøge at etablere nogle overordnede rammer for karakteristikkene af forholdet mellem Grønland og Danmark? Jens Dahl besvarer dette spørgsmål bekræftende, selvom han ikke fuldfører arbejdet med at tilpasse teorierne til analysen af Grønland. Det værdifulde ligger imidlertid i bogens anvisning af de muligheder der åbnes for grønlandsstudierne i den nyere imperialismeteori, se side 147 ff., hvor Jens Dahl rejser spørgsmålet om Hjemmestyret som redskab for en strukturoverskridende udvikling.

Det femte og sidste hovedafsnit i bogen sætter fokus på nogle af de problemer, som må tages op i det kommende teoretiske arbejde. Ét strukturelt problem er, at der i selve hjemmestyreordningen er indbygget nogle modsætninger (som følge af hjemmestyrets dobbelte funktion, jfr. ovenfor, som vanskeliggør forfølgelsen af i hvert fald nogle af de mål, man i sin tid havde sat sig med Hjemmestyrets indførelse. Som eksempel kan nævnes, at jo flere områder man har overtaget fra den danske stat, jo flere danske sagsbehandlere (især på højtuddannet niveau) har det

været nødvendigt at ansætte i Grønland, med dét resultat at »grønlandiseringen« af det administrative apparat er blevet modvirket. Et andet strukturelt problem er den koncentration af magt og ressourcer der er sket i Nuuk – på bekostning af udviklingen i bygderne. Et tredje problem består i at manøvrere sig ud af den klemme der i økonomisk henseende presser Hjemmestyret udefra og indefra. Et fjerde problem er den politiske »af-ideologisering«, som på en række afgørende punkter har præget den politiske scene i Grønland. Et femte problem er udviklingen af en økonomisk politik under Hjemmestyret, som kan understøtte såvel industrialiseringen af det grønlandske produktionsapparat (»trawlerkapitalismen«, med Jens Dahls udtryk) som subsistensøkonomien i bygderne. Et sjette problem er forholdene på arbejdsmarkedet, hvor løn- og overenskomstdannelsen fortsat er stærkt præget af udviklingen på det danske arbejdsmarked. Et syvende problem er den kulturelle fornyelse på græsrodsniveau, som indførelsen af Hjemmestyret utvivlsomt har medvirket til, men som på den anden side har haft vanskeligt ved at slå igennem i det selvsamme Hjemmestyres politiske struktur, ikke mindst på grund af de elitære tendenser, der i nogen grad har præget denne struktur. Disse og lignende problemer er alle oplagte spørgsmål at tage op i kommende teoretiske arbejder med udviklingen af egnede rammer for beskrivelsen og forståelsen af Hjemmestyrets betydning og forholdet mellem Danmark og Grønland.

Skal man rejse en relevant indvending mod bogen må det blive mod den uklarhed, der præger nogle af de begreber, Jens Dahl opererer med, for eksempel »den grønlandske elite«, »subsistensøkonomien« og andre. Man får nok en fornemmelse af, hvad disse begreber dækker, men hvorledes de nærmere skal defineres og deres betydning forklares, henstår vistnok som noget usikkert. Jeg kunne tænke mig at foreslå, at problemet om en sådan begrebsmæssig afklaring til brug for det videre analytiske arbejde føjes til rækken af de problemer, som Jens Dahl selv har peget på.

Tilbage står imidlertid, at bogen med sin fyldige dokumentation og et meget illustrerende billedmateriale, og især med sin henvisning til den nyere imperialismeteoris metoder og problemstillinger som et anvendeligt udgangspunkt for de videre samfundsvidenskabelige studier af Hjemmestyret, har bragt arbejdet med disse studier et kæmpeskridt fremad.

Frederik Harhoff
Retsvidenskabeligt Institut B
Københavns Universitet

Jens Engberg, *I minefeltet. Træk af Arbejderbevægelsens historie siden 1936*, København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 1986, 173 s., 150,00 kr.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd blev oprettet 1. september 1936, og derfor kunne det fejre sit 50 års jubilæum sidste efterår. Og i stedet for at udsende et traditionelt jubilæumsskrift benyttede man anledningen til at lade Jens Engberg,